

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Medunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

APPEALS CHAMBERS

CHAMBRE D'APPEL

ŽALBENO VIJEĆE

Hag, 20. februara 2001.

JL/P.I.S./564-t

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA U PREDMETU "ČELEBIĆI"

- **Potvrđena oslobadajuća presuda Zejnilu Delaliću**
- **Odbačene kumulativne osuđujuće presude po svim tačkama u kojima se Zdravko Mucić, Hazim Delić i Esad Landžo terete za kršenje zakona i običaja ratovanja**
- **Ostale kazne izrečene osuđenima su vraćene Pretresnom vijeću radi eventualnih izmjena**

U nastavku ćete naći kompletan tekst sažetka zaključaka Žalbenog vijeća, koji je pročitao predsjedavajući sudija David Hunt prilikom izricanja presude.

“Žalbeno vijeće danas zasjeda kako bi izreklo presudu po žalbama na presudu Pretresnog vijeća u predmetu poznatom pod nazivom *Čelebići*. Pretresno vijeće sačinjavali su sudija Karibi-Whyte, predsjedavajući, sudija Odio Benito i sudija Jan.

Glavna rasprava

Suđenje se odnosilo na događaje koji su se dogodili 1992. u zatvoru-logoru pored mjesta Čelebići u srednjoj Bosni i Hercegovini. Četvoricu optuženih u ovom predmetu, Zejnila Delalića, Zdravka Mucića, Hazima Delića i Esada Landžu, optužnica je u velikom broju tačaka teretila za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. po članu 2 Statuta Medunarodnog suda i za kršenja zakona i običaja ratovanja po članu 3. Žrtve su bile zatočenici bosanski Srbi u logoru Čelebići.

Delalića se teretilo da je koordinirao aktivnosti snaga bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u tom području te da je kasnije bio komandant Prve taktičke grupe Armije BiH. Teretilo ga se da je u tom svojstvu imao ovlasti nad logorom Čelebići. Pretresno vijeće ga je oslobodilo krivice po svim tačkama optužnice, na osnovu toga da nije imao dovoljne ovlasti komandovanja i rukovođenja logorom Čelebići i stražarima u njemu koje bi povlačile njegovu krivičnu odgovornost nadređenoga za zločine koji su oni počinili u logoru.

Pretresno vijeće je utvrdilo da je **Mucić** bio komandant logora Čelebići. Mucić je na osnovu principa odgovornosti nadređenog proglašen krivim za zločine koje su počinili njegovi podređeni, uključujući ubistvo, mučenje i nečovječno postupanje. Takođe je proglašen krivim po osnovu lične odgovornosti za protivpravno zatočavanje civila. Muciću je izrečena ukupna kazna od 7 godina.

Pretresno vijeće je utvrdilo da je **Delić** vršio funkciju zamjenika komandanta logora, te je na osnovu lične odgovornosti proglašen krivim za zločine koji uključuju ubistvo, mučenje i nečovječno postupanje. Izrečena mu je ukupna kazna od 20 godina.

Pretresno vijeće je utvrdilo da je **Landžo** bio stražar u logoru, te je proglašen krivim za krivična djela koja uključuju ubistvo, mučenje i okrutno postupanje. Izrečena mu je ukupna kazna od 15 godina zatvora.

Žalbeni postupak

Trojica optuženih koji su proglašeni krivim, Mucić, Delić i Landžo, izjavili su žalbu na presudu Pretresnog vijeća. Tužilaštvo je takođe izjavilo žalbu na presudu po nekoliko osnova, uključujući i osnove koji se odnose na oslobadajuću presudu Delaliću. Četiri žalioaca su podnijeli ukupno 48 osnova za žalbu. Neki od osnova za žalbu koje su podnijeli trojica osuđenih žalilaca odnosili su se na ista pitanja, te su stoga kod iznošenja usmenih argumenata na raspravama i u pismenoj presudi koja se danas izriče ti osnovi obrađeni zajedno.

Za potrebe ovog ročišta, ukratko ću iznijeti zaključke Žalbenog vijeća po pojedinim osnovama žalbe, koji su grupirani istim redoslijedom kao i u presudi. Ističem da je ovo samo *sažetak* a ne sastavni dio presude koja se izriče. Jedini mjerodavan prikaz zaključaka Žalbenog vijeća i obrazloženja tih zaključaka nalazi se u pismenoj presudi, čije će kopije strane dobiti na kraju ovog ročišta.

Adresa na Internetu: <http://www.un.org/icty>

Public Information Services/Press Unit/Služba za informiranje javnosti

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31 70 512 5356; 512 5343 Fax: +31 70 512 5355

Član 2 Statuta

Osuđeni žalioци potakli su tri pitanja koja se odnose na pravne uslove za primjenu člana 2 Statuta, koji Međunarodnom sudu daje nadležnost nad teškim povredama Ženevskih konvencija iz 1949.

Sudska praksa Međunarodnog suda nalaže da optužba mora dokazati postojanje međunarodnog oružanog sukoba za svako krivično djelo koje se tereti po članu 2. Pretresno vijeće je konstatalo da je oružani sukob u Bosni i Hercegovini u predmetnom periodu bio međunarodni, budući da su snage bosanskih Srba koje su se borile u Bosni i Hercegovini bile pod kontrolom Savezne Republike Jugoslavije. Žalbeno vijeće ovime potvrđuje presudu u žalbenom postupku u predmetu *Tadić*, na koju se oslanja i presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Aleksovski*, a prema kojoj optužba mora pokazati da je strana intervenirajuća sila imala "opštu kontrolu" nad lokalnim snagama.

Žalbeno vijeće je ponovilo da će slijediti *ratio decidendi* svojih prethodnih odluka osim kad postoje "jaki razlozi u interesu pravde da se od njih odstupi". Ono smatra da ovdje nema razloga za odstupanje od odluke o relevantnom standardu koja je donijeta u presudi u žalbenom postupku u predmetu *Tadić*. Žalbeno vijeće je iznijelo dodatne razloge zašto je to tumačenje ispravno, i smatra je da činjenično stanje koje je u tom pogledu utvrdilo Pretresno vijeće zadovoljava postavljeni standard opšte kontrole.

Žalioци su takode osporili zaključak Pretresnog vijeća da su, u smislu člana 2 Statuta, žrtve bile lica zaštićena relevantnom Ženevskom konvencijom. U presudi Žalbenog vijeća u predmetu *Tadić*, vijeće je smatralo da se "nekoj osobi može dodijeliti zaštićeni status bez obzira na činjenicu da je ona istog državljanstva kao i oni koji su je zatočili", zaključak koji je kasnije potvrdilo Žalbeno vijeće u predmetu *Aleksovski*. Žalbeno vijeće je zaključilo da nema razloga za odstupanje od ovog tumačenja i potvrdilo da "državljanstvo žrtava u svrhu primjene Četvrtе ženevske konvencije ne bi trebalo utvrđivati na osnovu formalnih karakteristika državljanstva," već da bi valjalo uzeti u obzir različitu etničku pripadnost žrtava i počinitelaca i njihove veze sa stranom državom koja sprovodi intervenciju. Žalbeno vijeće je uvjeren da su zaključci Pretresnog vijeća u skladu s ovim tumačenjem.

Delić je takode osporio nadležnost Međunarodnog suda za krivično gonjenje za teške povrede Ženevskih konvencija budući da, kako tvrdi, Bosna i Hercegovina nije bila strana učesnica u Konvencijama i da je to postala tek nakon relevantnih događaja jer im je naknadno pristupila. Žalbeno vijeće smatra da je Bosna i Hercegovina bila strana učesnica u Ženevskim konvencijama na osnovu sljedništva, zbog čega se smatra stranom učesnicom u Konvencijama od datuma sljedništva odnosno nezavisnosti, što je bilo prije relevantnih događaja. Žalbeno vijeće takode drži da je, čak i bez formalnog instrumenta o sljedništvu, Bosna i Hercegovina na osnovu sljedništva automatski postala strana učesnica u Ženevskim konvencijama, pošto su to međunarodni ugovori univerzalnog multilateralnog karaktera i odnose se na fundamentalna ljudska prava.

Zajednički član 3 i član 3 Statuta

Žalioци su takode osporili nadležnost Međunarodnog suda za krivično gonjenje, po članu 3 Statuta, za kršenja člana 3 zajedničkog svim Ženevskim konvencijama. Žalbeno vijeće je zaključilo da nema razloga da odstupa od Odluke Žalbenog vijeća o nadležnosti u predmetu *Tadić*, gdje je iznijelo stav da među kršenja zakona i običaja ratovanja koja se mogu podvesti pod član 3 Statuta spadaju i kršenja zajedničkog člana 3, da ta kršenja povlače individualnu krivičnu odgovornost i da se može krivično goniti bez obzira na to da li su počinjena u unutrašnjim ili međunarodnim sukobima. Vijeće iznosi dodatne razloge zašto je ta odluka bila ispravna.

Komandna odgovornost

Mucić je osuđen po članu 7(1) na temelju nadređenosti koju je imao kao komandant logora Čelebići za zločine počinjene u logoru. On je tvrdio da se komandna odgovornost ograničava na komandante *de iure*, odnosno na nadređene čija je kontrola nad podređenima ekvivalentna takvoj ovlasti *de iure*. Žalbeno vijeće odbacuje ovaj argument i uvažava da *de facto* komandni položaj može biti dovoljan da se pokaže postojanje traženog odnosa nadređeni–podređeni, pod uslovom da se pokaže postojanje relevantnog stepena kontrole nad podređenima. Postojanje relevantnog odnosa nadređeni–podređeni pokazano je ako nadređeni ima *efektivnu* kontrolu nad licima koja čine krivična djela koja sačinjavaju kršenja međunarodnog humanitarnog prava, u tom smislu da ima stvarnu mogućnost da spriječi ili kazni počinjenje dotičnih djela.

Mucić je takode osporio dostatnost dokaza kojima se pokazuje da je bio komandant *de facto*. Žalbeno vijeće zaključuje da je, na osnovu dokaza predloženih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da je Mucić imao dovoljnu moć kontrole da to predstavlja sprovođenje *de facto* ovlasti nad logorom, te da stoga nije dat nikakav osnov za reviziju činjeničnog stanja koje je utvrdilo Pretresno vijeće.

Optužba se žalila na tumačenje, koje je dalo Pretresno vijeće, zahtjeva iz člana 7(3) da je nadređeni "znao ili je bilo razloga da zna" da se podređeni sprema da počinji krivična djela ili je to već i učinio. Žalbeno vijeće zaključuje da izraz "razloga da zna" u članu 7(3) znači da će se nadređeni teretiti da je znao za krivična

djela podređenog ako su mu bile dostupne informacije opšteg karaktera koje bi ga bile upozorile na ta krivična djela. Žalbena vijeće je uvjeren da su zaključci Pretresnog vijeća o tom pitanju bili u skladu s tim tumačenjem.

Optužba je takođe tvrdila da bi mogućnost optuženog da vrši razne vidove *uticaja* trebala biti dovoljna da se pokaže postojanje odnosa nadređeni-podređeni. Žalbena vijeće zaključuje da, iako se uvažavaju i indirektni i direktni odnosi nadređenosti, mora biti zadovoljen relevantni standard *efektivne* kontrole nad podređenima, te da vidovi uticaja kojima se ne postiže takva kontrola nisu dostatni. Žalbena vijeće je uvjeren da je, na osnovu dokaza predočenih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao Delalića osloboditi krivice jer nije bio nadređeni u odnosu na logor Čelebiće i one koji su tamo radili.

Protivpravno zatvaranje civila

I Mucić i optužba su iznijeli osnove za žalbu koji su se odnosile na optužbe za protivpravno zatvaranje civila. Mucić je osporio svoje proglašenje krivim za to krivično djelo, a optužba je osporila oslobadajuću presudu izrečenu Delaliću i Deliću u odnosu na ta djela.

Pretresno vijeće je zaključilo da je krivično djelo protivpravnog zatvaranja civila počinjeno: kao prvo, kad su civili zatočeni protiv svoje volje na način kojim se krši član 42 Četvrtre ženevske konvencije, koji propisuje da je zatočavanje civila dozvoljeno samo ako postoje razumne osnove za vjerovanje da je to apsolutno nužno radi bezbjednosti sile u čijoj se vlasti nalaze, i drugo, kad su civili zatočeni a da se pri tome ne poštuje član 43 Ženevske konvencije, koji propisuje da zatočavanje mora ponovo razmotriti nadležni sud ili upravno tijelo.

Žalbena vijeće potvrđuje definiciju krivičnog djela koju je dalo Pretresno vijeće i prihvata da je, na osnovu dokaza predočenih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da su zatočeni u logoru Čelebići bili protivpravno zatočeni.

Žalbena vijeće takođe potvrđuje da optužba nije dužna pokazati da neka osoba ima položaj nadređenog da bi se tu osobu moglo proglasiti krivom za direktnu odgovornost za ovo krivično djelo po članu 7(1) Statuta, ali da zatvorski stražar bez ovlasti da pušta zatvorenike neće biti smatran krivim za to djelo samo zato što neovlašteno nije preduzeo korake da ih pusti.

Žalbena vijeće odbacuje žalbu Tužilaštva na oslobadajuću presudu Delaliću i Deliću po ovoj optužbi, iz razloga što optužba nije Pretresnom vijeću predočila nikakve dokaze koji bi ukazivali na to da je osuđujuća presuda jedini razuman zaključak. Što se tiče Mucićeve žalbe na osuđujuću presudu po ovoj optužbi, Žalbena vijeće je mišljenja da je, na osnovu dokaza predočenih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao utvrditi da je on imao ovlasti da pušta zatvorenike, da je propustio da pusti na slobodu civile za koje je znao da su protivpravno zatočeni jer nije sprovedena propisana procedura razmatranja njihovog zatočenja, i da je stoga kriv za ovo krivično djelo.

Kumulativne osuđujuće presude

Delić i Mucić su osporili to što su osuđeni po tačkama optužnice koje se odnose na isto postupanje, a koje ih terete i za teške povrede Ženevskih konvencija iz člana 2 Statuta i za kršenja zakona i običaja ratovanja iz člana 3. Ovo je prvi put da se pitanje kumulativnih osuda izričito našlo pred Žalbenim vijećem kao jedno od pitanja koje treba razmotriti.

Žalbena vijeće zaključuje da se, iz razloga pravičnosti prema optuženom i stava da samo zasebna krivična djela opravdavaju kumulaciju osuđujućih presuda, takva kumulacija može dopustiti samo ako svaka statutarna odredba na koju se optužnica poziva sadrži neki bitno različit element koji nije sadržan u drugim odredbama. Žalbena vijeće zaključuje, odlukom većine, da ovakva ocjena elemenata krivičnog djela mora uzeti u obzir sve elemente krivičnih djela, uključujući i *chapeaux* (ili pravne preduslove) svakog člana Statuta.

Ako taj test nije zadovoljen, mora se donijeti odluka o tome za koje će krivično djelo Vijeće izreći osuđujuću presudu, s time da se ta presuda mora odnositi na ono djelo koje je konkretnije definirano. Kada, kao u ovom slučaju, dokazi pokazuju da je optuženi za isto postupanje kriv i po članu 2 i po članu 3 Statuta, mora biti proglašen krivim za krivično djelo iz člana 2.

Prihvata se, dakle, Delićevo i Mucićevo osporavanje presude po tom osnovu te se odbacuju optužbe u kojima se njih dvojica terete prema članu 3. Pošto je i Landžo na sličan način bio kumulativno proglašen krivim i prema članu 2 i prema članu 3, to se odbacuju optužbe koje ga terete prema članu 3, iako ih on nije osporio.

U svom izvojenom i različitom mišljenju, sudija Hunt i sudija Bennouna složili su se sa većinom u Vijeću da je kumulacija osuđujućih presuda dopustiva samo kad svako od djela sadrži bitno različit element koji nije sadržan u drugima. Oni, međutim, predlažu drugačije testove kojima bi se to utvrdilo u ovom slučaju, odnosno, ako takva kumulacija nije dopustiva, pokazalo za koje djelo treba izreći osuđujuću presudu. Ti testovi bi u nekim slučajevima dali drugačije rezultate.

Pošto je moguće da bi za svu trojicu kazna bila drugačija da Pretresno vijeće nije donijelo višestruke osude, pitanje novog izricanja kazne upućuje se na novo pretresno vijeće koje će odrediti predsjednik Međunarodnog suda.

Delić - činjenična pitanja

Delić je osporio to što je proglašen krivim po deset tačaka optužnice koje su se odnosile na pet zasebnih događaja iz razloga što je Pretresno vijeće u vezi sa njima pogrešno utvrdilo činjenično stanje.

U vezi s ubistvom Šćepe Gotovca, jednog od zatočenika u logoru Čelebići, Žalbeno vijeće zaključuje da se na osnovu dokaza predloženih Pretresnom vijeću nije moglo zaključiti da je Delić učestvovao u batinanju koje je dovelo do smrti gospodina Gotovca. Osuđujuće presude koje se odnose na te incidente poništavaju se i donose presude da nije kriv. U odnosu na ostala četiri incidenta, Žalbeno vijeće zaključuje da je, na osnovu dokaza predloženih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da je optuženi kriv za djela za koja je optužen.

Razgovori Tužilaštva sa Mucićem

Mucić je osporio to što su razgovori koje su sa njim vodili istražitelji Tužilaštva nakon hapšenja izvršeni kao dokazi. Tvrdio je da je Pretresno vijeće moralo utvrditi da se on nije dobrovoljno odrekao prava na branioca u skladu sa Statutom i Pravilnikom Međunarodnog suda i da je Pretresno vijeće stoga moralo isključiti dokazni materijal koji je proizašao iz tih razgovora. Mucić je takođe tvrdio da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je odbacilo zahtjev da izda subpoena tumaču prisutnom na tim razgovorima kako bi svjedočio o čemu je Mucić govorio s istražiteljima prije početka samih razgovora, a što je moglo dovesti do odreknuće od tog prava.

Žalbeno vijeće nije uvjereno da je Pretresno vijeće u bilo čemu pogriješilo kad je odbacilo zahtjev da tumaču izda subpoena kako bi svjedočio pred sudom. Vijeće utvrđuje da postupak *voir dire* može pomoći, u određenim slučajevima, da se utvrde činjenična pitanja o dopustivosti dokaza takve vrste, ali da Pretresno vijeće nije pogrešno primijenilo svoje diskreciono pravo da se ne odluči za takav postupak zato što nije bilo nikakvih jasnih naznaka da će optuženi svjedočiti o tim pitanjima.

Žalbeno vijeće je uvjereno da je, na osnovu dokaza predloženih Pretresnom vijeću, razumni presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da je Mucić izrazio želju da se razgovor sa njim obavi bez prisustva branioca, i da Pretresno vijeće stoga nije pogrešno primijenilo svoje diskreciono pravo da dopusti podnošenje dokaza na toj osnovi.

Smanjena uračunljivost

Prije početka glavne rasprave, Landžo je u skladu sa Pravilnikom o postupku i dokazima Međunarodnog suda najavio svoju namjeru da iznese "posebnu odbranu" tj. da se brani smanjenom uračunljivošću, tvrdeći da to predstavlja potpunu odbranu za krivična djela za koja je optužen i da vodi oslobadajućoj presudi.

Landžo je tvrdio da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je odbacilo zahtjev da definiše "posebnu odbranu" prije izvođenja dokaza u prilog takvoj odbrani. Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije dužno definirati takva pitanja unaprijed, a u svakom slučaju utvrđuje da odbacivanjem tog zahtjeva nije nastala nikakva šteta.

Landžo je takođe osporio odbacivanje svoje "posebne odbrane" od strane Pretresnog vijeća kao odluku koja "nije u skladu sa velikom težinom dokaza". Pretresno vijeće smatra da smanjena uračunljivost optuženog jeste relevantna za kaznu koja će se izreći, ali da ne predstavlja odbranu za krivična djela za koja se tereti prema Statutu Međunarodnog suda. Pravilo 67(A)(ii)(b) mora se, dakle, tumačiti kao da se odnosi na smanjenu uračunljivost na koju se optuženi poziva radi ublažavanja kazne. Žalbeno vijeće takođe smatra da je, u svakom slučaju, na osnovu dokaza predloženih Pretresnom vijeću razumni presuditelj o činjenicama mogao odbaciti Landžino svjedočenje o svom mentalnom stanju na koje su se pozivali njegovi svjedoci psihijatri i stoga – a Pretresno vijeće je tako i postupilo – odbaciti njihovo mišljenje da je on patio od smanjene uračunljivosti.

Selektivno krivično gonjenje

Landžo je osporio to što je proglašen krivim iz razloga da je bio žrtva selektivnog krivičnog gonjenja na diskriminatornim osnovama.

Godine 1998., Tužilaštvo je povuklo optužnice protiv određenog broja optuženih nižeg ranga, što je bio rezultat promjena u strategiji krivičnog gonjenja. Landžo je tvrdio da je to što su optužbe protiv njega ostale na snazi bilo diskriminatorno po tome što je on bio mladi logorski stražar muslimanske nacionalnosti, a svi oni protiv kojih su optužnice povučene bili su ne-Muslimani, odnosno srpske nacionalnosti. On tvrdi da je krivično gonjenje kao "predstavnik" bosanskih Muslimana.

Žalbeno vijeće smatra da, premda tužilac ima velika diskreciona prava u odnosu na strategiju krivičnog gonjenja, ona ipak nisu neograničena. Međutim, Landžo nije zadovoljio svoju obavezu dokazivanja da je tužilac zloupotrijebio to diskreciono pravo. Nije pokazao da je krivično gonjenje u njegovom slučaju nastavljeno iz

neprihvatljivih motiva, niti da nisu gonjeni neki drugi optuženi čija je situacija slična njegovoj. U času kad su odbačene optužnice protiv drugih optuženih, od kojih nijedan tada nije bio u pritvoru Međunarodnog suda, sudjenje Landži već je bilo odmaklo. Nastavak krivičnog postupka protiv njega bio je u skladu sa politikom Tužilaštva da krivično goni ne samo pojedince na visokom nivou odgovornosti, nego i pojedince koji su “lično odgovorni za izuzetno okrutna i druga izuzetno teška djela”.

Sudija Karibi-Whyte

Landžo je osporio da je njegovo sudjenje bilo pravično iz razloga da je predsjedavajući sudija, sudija Karibi-Whyte, “spavao tokom znatnog dijela sudjenja”. U kasnijoj fazi žalbenog postupka, na taj su se osnov na žalbu pozvali i Delić i Mucić. Teret dokazivanja, međutim, prepušten je Landži. Strane su se složile da relevantan princip po kome bi dokaz da je sudija spavao tokom dijela postupka, ili da inače nije potpuno pažljivo pratio njegov tok, uistinu jeste stvar koja bi, ako bi zbog nje nastala šteta po jednu od strana, mogla toliko uticati na pravičnost postupka da bi se moralo postaviti pitanje prava na novo sudjenje ili neki drugi prikladan pravni lijek.

I Landžo i optužba izdvojili su iz audio-vizualne arhive sudjenja snimljene kamerama, većinom fokusiranim na sudije, neke snimljene dijelove na koje su se pozivali - jedni u prilog tom osnovu za žalbu, a drugi protiv. Pismeni podnesci Landže sadržavali su iscrpne i detaljne opise toga što se navodno vidi i čuje na video-trakama. Prije usmenog iznošenja argumenata na raspravi, Pretresno vijeće je pregledalo one dijelove na koje su se strane pozivale. Pretresno vijeće zaključuje da su ti opisi bili i veoma živopisni i veoma pretjerani, i ima utisak da su prezentirani na način koji ne mari mnogo za istinu.

Žalbeno vijeće smatra da žalioци očitо nisu uspjeli dokazati navode da je sudija Karibi-Whyte “spavao tokom znatnog dijela sudjenja”, ali da dijelovi video-traka na koje se poziva Landžo ipak pokazuju obrazac ponašanja iz koga se može steći utisak da u pojedinim kratkim periodima sudija nije bio u potpunosti svjestan postupka u sudnici. Ti su periodi obično trajali između 5 i 10 sekundi, a ponekad i do 30 sekundi – ali su se ponavljali kroz duži period od 10 do 15 minuta. Samo se u jednoj prilici može zaključiti da je sudija spavao otprilike 30 minuta. Žalbeno vijeće je stoga razmotrilo pitanje da li žalioци, bez obzira na to što nisu uspjeli pokazati činjeničnu osnovanost tog osnova za žalbu, imaju valjani razlog da se žale na pravičnost sudjenja.

Žalbeno vijeće je čvrstog uvjerenja da se ponašanje sudije Karibi-Whytea ne može prihvatiti kao ponašanje primjereno jednom sudiji. Vijeće takode izjavljuje da je, u slučaju da neki sudija pati od smetnji koje mu onemogućuju da posveti punu pažnju sudjenju koje je u toku, dužnost tog sudije da potraži ljekarsku pomoć, a ako ni to ne pomogne, da se povuče iz predmeta. Međutim, prije nego što se zbog tako nečega poništi neka presuda, mora se utvrditi da je tim ponašanjem žalioци zaista nanosila neka određena šteta, a činjenica da branilac u toku predmetnog sudjenja nije uložio prigovor na to ponašanje relevantna je za ocjenu o tome da li je doista pokazana takva šteta. Potreba da se takvo pitanje pokrene u toku samog postupka nije jednostavno primjena formalne doktrine odreknuća, nego je to prijeko potrebno da bi se mogao odobriti pravičan i prikladan pravni lijek u tom slučaju.

Žalbeno vijeće nije uvjeren da je Landži ili drugim žalioцима nanosila neka konkretna šteta. Pošto nije ustanovljena nikakva stvarna šteta, Žalbeno vijeće odbacuje tu osnovu za žalbu.

Sudija Odio Benito i položaj potpredsjednika Kostarike

U toku sudjenja sudija Odio Benito je izabrana za potpredsjednika Kostarike i položila nastupnu svečanu zakletvu. Sva trojica optuženih osporila su njenu prikladnost da ostane na položaju sudije Međunarodnog suda do kraja sudjenja i tvrdila su da se zbog te činjenice trebala povući kao sudija zato što više nije bila nezavisna.

Žalbeno vijeće smatra da je, zbog toga što sudije Međunarodnog suda moraju biti iz vrlo različitih pravnih sistema, svrha uslova iz člana 13 Statuta Međunarodnog suda (kako je glasilo u to vrijeme) da sudije Međunarodnog suda moraju “posjedovati kvalifikacije potrebne za imenovanje na najviše pravosudne položaje u svojim zemljama” bila da se osigura da se *bitne* kvalifikacije ne razlikuju od sudije do sudije, a ne da tražene *pravne* kvalifikacije uključuju ustavna pravila o izuzeću u nekoj zemlji. Žalbeno vijeće u svakom slučaju odbacuje argument da je, time što je izabrana za potpredsjednika Kostarike, sudija Odio Benito ustavno bila isključena iz izbora za sudiju Vrhovnog suda Kostarike po ustavu te zemlje.

Žalbeno vijeće takode odbacuje argument da se sudija Odio Benito svejedno morala povući kao sudija zato što više nije bila nezavisna. Žalbeno vijeće ne prihvata argument da je sudija obavljala bilo kakve izvršne funkcije u Kostariki za vrijeme dok je bila sudija na Međunarodnom sudu. Žalioци nisu dokazali da bi reakcija zamišljenog posmatrača (koji dovoljno poznaje okolnosti da može donijeti razuman sud) bila ta da sudija zbog toga u predmetu Čelebići ne bi mogla suditi na način koji je nepristrasan i bez predrasuda.

Sudija Odio Bonito i žrtve mučenja

Sva tri osuđena optuženika su takode tvrdili da sudiju Odio Bonito automatski diskvalificira kao sudiju Međunarodnog suda to što je, u vrijeme kad se sudilo u ovom predmetu, bila član uprave Fondacije Ujedinjenih

nacija za priloge za žrtve mučenja. Tvrdili su da je zbog toga što je optužnica u ovom predmetu sadržavala i navode o mučenju, postojao neki formalni privid pristranosti ovog sudije protiv onih optuženih na koje su se odnosili takvi navodi.

Žalbeno vijeće zaključuje da bi isti zamišljeni posmatrač bio svjestan toga da su se ciljevi ove fondacije isključivo svodili na prikupljanje sredstava iz kojih bi se žrtvama mučenja dodijelila materijalna pomoć – primanjem i raspodjelom donacija za humanitarnu, pravnu i finansijsku pomoć žrtvama mučenja i njihovim porodicama – i da ne bi očekivao da će sudije biti moralno neutralni kad se radi o mučenju. Štaviše, takav posmatrač bi od sudija očekivao stav da oni koji su *odgovorni* za mučenje moraju biti kažnjeni. Vijeće prihvata tvrdnju da je *“.../ važno da osobe na pravosudnim dužnostima vrše svoju sudačku dužnost, a ne da olakim uvažavanjem navoda o pristranosti, ohrabruju strane u uvjerenju da će, ako ishode izuzeće nekog sudije, njihov predmet preuzeti neko za koga misle da će prije presuditi u njihovu korist”*.

Izricanje kazne

Sve strane, s izuzetkom Delalića, uložile su i žalbu na kaznu. **Optužba** je osporila sedmogodišnje kazne izrečene Muciću koje bi odslužio istovremeno kao “bjelodano neodgovarajuće”. **Mucić** je svoju kaznu osporio kao u svakom slučaju preveliku.

Žalbeno vijeće zaključuje da Pretresno vijeće nije dovoljno uvažilo težinu krivičnih djela za koja je Mucić osuđen i da, u više aspekata, Pretresno vijeće nije dovoljno uvažilo ili nije pridalo dovoljnu težinu raznim pitanjima koja se odnose na otežavajuće okolnosti. Žalbeno vijeće odbacuje jednu žalbu Tužilaštva, da je Pretresno vijeće pogriješilo što nije uzelo u obzir krivično postupanje koje se konkretno ne navodi u optužnici i u vezi s kojim optužba nije tražila da Pretresno vijeće donese konkretnu odluku. Žalbeno vijeće prihvata jednu žalbu od strane Mucića, da je Pretresno vijeće pogriješilo što je u obrazloženju kazne u nepovoljnom svjetlu spomenulo činjenicu da je Mucić odbio da usmeno svjedoči pred sudom, a ostale njegove žalbe odbacuje.

Žalbeno vijeće daje do znanja da bi ovo vijeće, uzevši u obzir razne okolnosti koje se odnose na težinu krivičnih djela, sve otežavajuće okolnosti i sve olakšavajuće okolnosti o kojima je govorilo Pretresno vijeće, a i element *“double jeopardy”* koji se podrazumijeva pri ponovnom izricanju kazne, Muciću dosudilo težu kaznu, ukupno desetak godina zatvora. Ovo je broj koji bi novo pretresno vijeće koje će razmatrati pitanja kazne moglo uzeti u obzir u donošenju svoje odluke.

Delić je svoju kaznu osporio iz razloga da je Pretresno vijeće prekršilo načelo legaliteta osudivši ga na kazne veće od kazni koje bi bile u skladu sa tadašnjom kaznenom praksom u bivšoj Jugoslaviji. Žalbeno vijeće stoga odbacuje osporavanje presude po tom osnovu. Vijeće takođe utvrđuje da premda Pretresno vijeće, shodno članu 24(1) Statuta mora *obratiti pažnju* na opštu praksu u izricanju kazni na sudovima bivše Jugoslavije, ta ga praksa *ne obavezuje*. Žalbeno vijeće zaključuje da nije pokazano da su kazne izrečene Deliću pretjerane ili da na bilo koji način izlaze iz okvira diskrecionog prava pretresnog vijeća u izricanju kazne.

Landžo je svoju kaznu osporio iz razloga da je očito pretjerana. Pokušao je pokazati nesrazmjer između svoje kazne i kazni dosuđenih u drugim predmetima na Međunarodnom sudu. Žalbeno vijeće ne prihvata valjanost poređenja koje je izveo. Vijeće takođe zaključuje da je Pretresno vijeće na primjeren način razmotrilo olakšavajuće faktore koji se kod Landže mogu uzeti u obzir.

Dispozitiv

Žalbeno vijeće u dispozitivu presude presuduje sljedeće:

1. U odnosu na tačku 1. i 2. optužnice, Žalbeno vijeće USVAJA 9. i 10. osnov žalbe Hazima Delića i shodno tome PONIŠTAVA pravorijek Pretresnog vijeća, te donosi pravorijek da Hazim Delić NIJE KRIV po tim tačkama optužnice.
2. U odnosu na osnov žalbe vezan za kumulativne osuđujuće presude, Žalbeno vijeće USVAJA 21. osnov žalbe Hazima Delića i 7. osnov žalbe Zdravka Mucića; ODBACUJE tačke 14, 34, 39, 45 i 47 protiv Zdravka Mucića; ODBACUJE tačke 4, 12, 19, 22, 43 i 47 protiv Hazima Delića; i ODBACUJE tačke 2, 6, 8, 12, 16, 25, 31, 37 i 47 protiv Esada Landže. Žalbeno vijeće VRAĆA na razmatranje Pretresnom vijeću koje će imenovati predsjednik Međunarodnog suda¹ pitanje da li je, i na koji način, potrebno prilagoditi kazne izrečene Hazimu Deliću, Zdravku Muciću i Esadu Landži s obzirom na odbacivanje ovih tačaka.
3. U odnosu na 11. osnov žalbe Zdravka Mucića, Žalbeno vijeće NALAZI da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je pri izricanju kazne u nepovoljnom svjetlu spomenulo činjenicu da on nije usmeno

¹ Dalje u tekstu: novokonstituirano pretresno vijeće.

svjedočio na sudenju i UPUĆUJE novokonstituirano pretresno vijeće da razmotri eventualni učinak te greške na kaznu koju će izreći Muciću.

4. Žalbeno vijeće USVAJA četvrti osnov žalbe Tužilaštva u kojem se tvrdi da je kazna od sedam godina izrečena Zdravku Muciću neprimjerena i VRACA pitanje izricanja primjerene revidirane kazne Zdravku Muciću na razmatranje novokonstituiranom pretresnom vijeću, uz napomenu da bi ovo Vijeće, da se ne mora uzeti u obzir eventualno prilagođenje kazne zbog odbacivanja gorepomenutih tačaka, izreklo kaznu od oko 10 godina.
5. Žalbeno vijeće ODBACUJE sve preostale osnove za žalbu koje su podnijeli pojedini žalioци.

Ovime se objavljuje i obrazloženje ovakvog presuđenja Žalbenog vijeća.

Optuženi ostaju u pritvoru u Pritvorskoj jedinici do daljnjeg naloga.”